

Parashat Hashavua Dr. Avivah Zornberg

Parashat Matot-Masei The Story of a Human Life

(1) רש"י על דברים פרק ג פסוק כג

בעת ההוא - לאחר שכבשתי ארץ סיחון ועוג דמיתי שמא הותר הנדר:

לאמר - זה אחד משלשה מקומות שאמר משה לפני המקום איני מניחך עד שתודיעני אם תעשה שאלתי אם לאו:

(2) ספורנו עה"ת ספר במדבר פרק לב פסוק כג

הנה חטאתם לה' - בזה תודיעו אז שחטאתם עתה, שתודיעו שהיתה כוונתכם להרע:

(3) רש"י על דברים פרק א פסוק יד

ותענו אותי וגו' - חלטתם את הדבר להנאתכם היה לכם להשיב רבינו משה ממי נאה ללמוד ממך או מתלמידך לא ממך שנצטערת עליה אלא ידעתי מחשבותיכם שהייתם אומרים עכשיו יתמנו עלינו דיינין הרבה אם אין מכירנו אנו מביאין לו דורון והוא נושא לנו פנים:
לעשות - אם הייתי מתעצל אתם אומרים עשה מהרה:

(4) מי השילוח - דברים א'

ואומר לכם בעת ההוא לא אוכל לבדי כו' הבו לכם אנשים חכמים ונבונים וידועים, כאשר הי' קרובים לכנוס לא"י והרגיש מרע"ה כי רצון הש"י הוא שע"י יהושע יכנסו לארץ והוא הי' רוצה שיתפללו ישראל לה' שאינם רוצים במנהיג אחר, וזה שרמז להם במאמרו לא אוכל לבדי כו' אף שמצינו שאח"כ בקש מה' שהוא יכניסם, ואומר להם כדי שיבינו שהוא צריך לתפלתם כעת, וזה הפסוק הוא פ' תשיעי מהתחלת הסדרה ובכל מקום בפ' התשיעי נמצא עומק שלא כפי פשוטו, וכמו שמבואר בפ' בלק, והם לא הבינו ואמרו טוב הדבר, וע"כ אמר אח"כ ואקח מאתכם אנשים חכמים וידועים כו' ואמרו חז"ל מה שלא הזכר נבונים כי נבונים לא מצא וז"ש ונבונים לא מצאתי רומז כי לא מצא מי שיבין כוונתו, כי באם הבנתם את כוונתי והפלתם אולי הייתם מועילים בתפלתכם:

5) מדרש רבה דברים פרשה ג פסקה יא

לפיכך כשבאו לעבור את הירדן הזכיר להן כל מה שביקש עליהן סניגוריא שהיה סבור שהם מבקשים עליו רחמים שיכנס עמהם מהו אתה עובר א"ר תנחומא שהיה משה מחבט עצמו לפניו ואומר להם אתם עוברים אני איני עובר ופתח להם פתח שמא יבקשו עליו רחמים ולא היו מבינים למה"ד למלך שהיו לו בנים הרבה ממטרונה סרחה עליו מטרונה ביקש להוציאה אמר לה תהא יודעת שאני נוטל אחרת אמרה לו אין ואין את אומר לי מי היא זו שאתה עתיד ליתול אמר לה פלונית מה עשתה מטרונה כינסה את בניה אמרה להן הוו יודעין שאביכם מבקש לגרשני וליטול את פלונית יכולין אתם שלא להשתעבד בה אמרו לה הן אמרה להן תדעו מה היא עתידה לעשות בכם והיתה אומרת שמא יבינו ויבקשו עליה מאביהן ולא היו מבינין כיון שלא הבינו אמרה ואיני מצוה אתכם אלא בשביל עצמכם שתהיו זהירים בכבוד אביכם כך משה כיון שאמר לו הקב"ה (במדבר כז) קח לך את יהושע בן נון וגו' כי לא תעבור את הירדן הזה היה אומר לפני ישראל (דברים ו') והיה כי יביאך ה' אלהיך אל הארץ אשר אתה בא שמה לרשתה אתה עובר היום אני איני עובר שמא יבינו ויבקשו עליו רחמים ולא היו מבינין כיון שלא הבינו אמר איני מצוה אלא בשביל עצמכם שתהיו זהירין בכבוד אביכם שבשמים מנין שנאמר (שם) את ה' אלהיך תירא וגו'...

6) מדרש רבה דברים פרשה ז פסקה י

ד"א ולא נתן לכם לב לדעת א"ר שמואל בר נחמני בשביל עצמו א"ל משה את הדבר הזה כיצד שני דברים גזר הקב"ה אחד על ישראל ואחד על משה אחד על ישראל בשעה שעשו אותו מעשה מנין שנאמר (דברים ט) הרף ממני ואשמידם ואחד על משה בשעה שביקש משה ליכנס לארץ ישראל אמר לו הקב"ה לא תעבור את הירדן הזה ומשה ביקש מן הקב"ה לבטל את שתיהן אמר לפניו רבש"ע סלח נא לעון העם הזה כגודל חסדך ובטלה של הקב"ה ונתקיימה של משה מניין שנא' (במדבר יד) סלחתי כדברך כיון שבא ליכנס לא"י התחיל אומר (דברים ג) אעברה נא ואראה את הארץ הטובה אמר לו הקב"ה משה כבר בטלת את שלי וקיימתי את שלך אני אמרתי ואשמידם ואת אמרת סלח נא ונתקיים שלך ואף עכשיו מבקש אני לקיים את שלי ולבטל את שלך א"ל הקב"ה משה אין אתה יודע מה לעשות אתה רוצה לאחוז את החבל בשני ראשין א"ל אם אעברה נא אתה מבקש לקיים בטל סלח נא ואם סלח נא אתה מבקש לקיים בטל אעברה נא אריב"ל כיון ששמע משה רבינו כך אמר לפניו רבש"ע ימות משה ומאה כיוצא בו ולא תנזק צפורנו של אחד מהם א"ר שמואל בר יצחק כיון שנטה משה למות ולא בקשו עליו רחמים שיכנס לארץ כנס אותן והתחיל מוכיחן א"ל אחד פדה ס' רבוא בעגל וס' רבוא לא היו יכולין לפדות אדם אחד הרי ולא נתן ה' לכם לב לדעת.

7) תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף ה/ב

משה רבינו לא רמזה להן לישראל אלא לאחר ארבעים שנה שנאמר ואולך אתכם במדבר ארבעים שנה וכתוב ולא נתן ה' לכם לב וגו' אמר רבה שמע מינה לא קאי איניש אדעתיה דרביה עד ארבעין שנין.

8) מדרש תנחומא דברים פרק ב

אלה הדברים אשר דבר משה וגו' אמרו ישראל אתמול אמרת לא איש דברים אנכי ועכשיו אתה מדבר כל כך א"ר יצחק אם אתה חייך שנה את התורה והתרפא משה כבר למד את כל התורה במדבר בערבה מול סוף זשה"כ אז ידלג כאיל פסח ותרון לשון אלם (ישעיה לה) בא וראה כשאמר הקב"ה למשה לך ואשלחך

אל פרעה א"ל משה בייא אתה מעביר עלי לא איש דברים אנכי א"ל שבעים לשון עומדין בפלטרין של פרעה שאם יבא אדם אחד ממקום אחר מדברים עמו בלשונו ואני הולך בשליחותך והם בודקין אותי לומר שאני שלוחו של מקום וגלוי לפנייהם שא"י להשיח עמהם אין שוחקין עלי לומר ראו שליח של מי שברא העולם ואת כל הלשונות אינו יודע לשמוע ולהשיב הוי בייא לא איש דברים אנכי הן אני ערל שפתים (שמות ו) א"ל הקב"ה והרי אדם הראשון שלא למדו בריה מנין היה יודע שבעים לשון שנאמר (בראשית ב) ויקרא להם שמות שם לכל הבהמה אין כתיב כאן אלא שמות ואתה אומר לא איש דברים אנכי בסוף ארבעים שנה שיצאו ישראל ממצרים התחיל מפרש התורה בשבעים לשון באר את התורה הזאת הפה שאמר לא איש דברים אנכי אמר אלה הדברים והנביא צווח ואמר אז ידלג כאיל פסח ותרון לשון אלם למה כי נבקעו במדבר מים ונחלים בערבה לכך נאמר אלה הדברים:

“LET ME SEE THAT GOOD LAND:” THE STORY OF A HUMAN LIFE

1) Rashi - Devarim 3:23

At that time - After I had captured the land of Sichon and Og, I imagined that the vow had been cancelled.

Saying - This is one of the three occasions where Moshe said to the Almighty, “I will not leave You alone until You make known to me whether You will do as I requested or not.”

2) Seforno - Bamidbar 32:23

Behold, you have sinned against Hashem - In this event, you will reveal at a later time that you have sinned now, (because) you will reveal (lit., make known) that your intent was to perpetrate evil.

3) Rashi - Devarim 1:14

And ye answered me, etc. - You at once decided the matter to your benefit. You should really have replied: Our teacher, Moses! From whom is it more fitting to learn, from you or from your disciple? Is it not from you have taken such pains about it? But I knew your thoughts: you said, “Many judges will now be appointed over us; if one of them does not happen to be an acquaintance of ours, we shall bring him a gift and he will show us favour.

To do - If I showed myself remiss you said: act quickly.

4) Mei HaShiloach - Devarim 1

When they were close to entering the land of Israel, Moshe Rabeynu felt that it was the will of the blessed God that Yehoshua would be the one to bring them in. But still he wanted Israel to pray to God saying that they did not want another leader (than Moshe, in effect to change God's will). This is hinted in the way he said, "I alone cannot bear you." (Not alone, but if all of Israel prays, then perhaps.) Even though we find later (at the beginning of the next parasha) that he asks God to be the one to bring them in, he says it to them here in order for them to understand that he needs their prayers now. This verse is the ninth verse from the beginning of the parasha, and each time the ninth verse contains a depth much deeper than the plain meaning, as is explained above in Parashat Balak. However, they didn't understand (Moshe's hidden meaning, wanting them to pray that he should be the one to bring them in), and they said, "it is good to do what you have said [to choose other leaders]" (Devarim, 1:14). Therefore it is said, "Take men of wisdom, of deep understanding, and known," (verse 13) and after, "so I took wise men, and known (verse 15). On this our sages say (Nedarim 20b), "the second time it does not say, 'of deep understanding,' because he didn't find anyone of deep understanding." This means that (because they answered him in verse 14, "it is good to choose new leaders") he didn't find anyone with an understanding of his hidden intention (as if to say), "for if you had understood my intention and prayed, maybe your prayer would have been successful."

5) Midrash Rabbah - Devarim 3:12

Therefore, when they came to pass over the Jordan, Moses reminded them of every plea that he had made on their behalf, because he thought that they would pray on his behalf that he should enter the land with them. What is the force of THOU ART TO PASS OVER? R. Tanhuma said: Moses prostrated himself before Israel and said to them: 'You are to pass over, but not I,' and he gave them the opportunity to pray for him, but they did not grasp it. This can be compared to a king who had many children by a noble lady. The lady was undutiful to him and he resolved to dismiss her. He said to her: 'Know that I am going to marry another wife.' She replied: 'Yes, but will you not tell me whom it is that you intend to marry.' He replied: 'So-and-so.' What did the noble lady do? She summoned her children and said to them: 'Know that your father intends to divorce me and to marry So-and-so; could you bear being subjected to her?' They replied: 'Yes.' She then said to them: 'Know what she will do to you.' She thought that perhaps they would understand what she meant and would intercede with their father on her behalf, but they did not understand. As they did not understand, she said: 'I will command you only for your own sake, be mindful of the honour of your father.' So it was with Moses. When God said to him: 'Take thee Joshua the son of Nun, etc. (Num. XXVII, 18); For thou shalt not go over this Jordan' (Deut. III, 27), Moses said

to Israel, 'And it shall come to pass, when the Lord thy God shall bring thee into the land whither thou goest to possess it' (ib. XI, 29); he stressed [the words] THOU ART TO PASS OVER THIS DAY, not I, [He thought] that perhaps Israel would understand. As they did not understand, he said: 'I will command you only for your own sakes, be mindful of the honour of your Father in heaven.' Whence do we know this? For it is said, That thou mightest fear the Lord thy God, etc. (ib. VI, 2).

6) Midrash Rabbah - Devarim 7:11

Another explanation: BUT THE LORD HATH NOT GIVEN YOU A HEART TO KNOW. R. Samuel b. Nahmani said: Moses said this with reference to himself. How so? The Holy One, blessed be He, made two decrees, one affecting Israel, and one affecting Moses. The one affecting Israel was when they committed the unmentionable sin [Golden Calf]. Whence this? For it is said, Let Me alone, that I may destroy them (Deut. IX, 14). And the one affecting Moses? When Moses sought to go into Eretz Israel, God said to him, 'Thou shalt not go over this Jordan' (ib. III, 27). Moses therefore entreated God to annul both decrees. He said to God: 'Master of the Universe, Pardon, I pray Thee, the iniquity of this people according unto the greatness of Thy loving kindness' (Num. XIV, 19), and God's [decree] was annulled while his own [prayer] was fulfilled. Whence this? For it is said, I have pardoned according to Thy word (ib. 20). When he was about to enter the Land, Moses entreated: Let me go over, I pray Thee, and see the good land (Deut. III, 25). Whereupon God replied: 'Moses, on a former occasion you annulled My decree and I granted your prayer; I said: "That I may destroy them," and you prayed: "Pardon, I pray Thee," and your prayer was fulfilled; on this occasion I desire to carry out My decree and to refuse your prayer.' God added: 'Moses, you do not know how to act! You wish to hold the rope by both its ends.' If you insist on "Let me go over, I pray Thee" being granted, then you must withdraw the prayer, "Pardon, I pray Thee", and if you insist on "Pardon, I pray Thee," then you must withdraw, "Let me go over, I pray Thee." R. Joshua b. Levi said: When Moses our teacher heard this, he exclaimed before God: 'Master of the Universe, let rather Moses and a hundred like him perish than that the finger-nail of even one of them [Israel] should be injured!' R. Samuel b. Isaac said: When Moses was nearing his end and Israel did not pray for him that he should enter the Land, he assembled them and began rebuking them with the words: One man saved sixty myriads at the time of the [Golden] Calf, and yet sixty myriads cannot save one man. This is the force of, BUT THE LORD HATH NOT GIVEN YOU A HEART TO KNOW.

7) Babylonian Talmud - Avodah Zarah 5b

Moses indicated this to the Israelites only after forty years had passed, as it is said, And I have led you forty years in the wilderness . . . but the Lord hath not given you a heart to know, and eyes to see and ears to hear, unto this day. Said Raba: From this you can learn that it may take one forty years to know the mind of one's master.

8) Midrash Tanchumah - Devarim 2

(Deut. 1:1) "These are the words that Moses spoke...." Israel said, "Yesterday you said (in Exod. 4:10), 'I am not a man of words.' And now you are speaking so much?" Rabbi Isaac said, "If you are impeded in your speech, recite the Torah and you will be healed, [as] Moshe already studied all of the Torah." (Deut. 1:1, cont.) "Through the wilderness, in the Arabah near Suph." This text is related (to Is. 35:6), "Then the lame shall leap like a hart, and the tongue of the dumb shall shout for joy." Come and see. When the Holy One, blessed be He, said to Moses (in Exod. 3:10), "I will send you unto Pharaoh," Moses said to Him, "You are doing me an injustice" (Exod. 4:10), 'I am not a man of words.'" He said to Him, "Seventy languages are spoken in Pharaoh's palace. Thus if a man comes from another place, they speak with him in his own language. When I go on Your mission, they will examine me, asking whether I am a representative of the Omnipresent. Then it will be revealed to them that I do not know how to converse with them. Will they not laugh at me, saying, 'Look at the agent of the One who created the world and all its languages! Does he not know how to listen and reply?' See here, something is wrong! (Exod. 4:10:) 'I am not a man of words,' (Exod. 6:12) 'For I have uncircumcised lips (i.e., a speech impediment).'" The Holy One, blessed be He, said to him, "But look at the first Adam. Since no creature taught him, where did he [come to] know seventy languages? It is so stated (in Gen. 2:20), 'And he gave names to (them).' 'A name for every beast' is not written here but rather 'names' (in the plural, i.e., a name for each and every beast in seventy languages). And you say, (Exod. 4:10) 'I am not a man of words.'" At the end of forty years [from] when Israel left Egypt, [Moses] began to elucidate the Torah in seventy languages, as stated (in Deut. 1:5), "he elucidated this Torah." The mouth that said (in Exod. 4:10), "I am not a man of words," [then] said (in Deut. 1:1), "These are the words." The prophet [thus] cries out and says (in Is. 35:6), "Then the lame shall leap like a hart, and the tongue of the dumb shall shout for joy." Why? (Ibid., cont.): "Because waters shall break forth in the wilderness and streams in the desert." It is therefore stated (in Deut. 1:1), "These are the words."